

HANNU HIRVI

A blue-toned portrait of a man, Hannu Hirvi, looking forward. Several small silhouettes of fighter jets are scattered around the portrait, suggesting a military or aviation theme.

EN-100

SODASTA HAAVOITTUNEENA
MIELISAIRAALAAN

EI-NO

© 2023 Hannu Hirvi

Kannen kuvissa on käytetty SA-kuvia

Taitto ja kansi: Books on Demand

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-33-9405-6

Hannu Hirvi

EI-NO

Alkusanat

Tämä kirja kertoo selviytymistaistelusta talvisodassa tapahtuneen vakavan haavoittumisen jälkeen. Haavoittumisen aiheuttama ulkoinen vamma on helposti nähtävissä ja ymmärrettävissä. Päähän loukkaantuminen ja etenkin siitä seuraavat moninaiset pitkäaikaiset jälkioireet ovat sen sijaan vaikeammin käsitettävissä. Kertomuksen päähenkilönä on talvisodan alkaessa 24 vuotta täyttänyt Eino, jonka syntymäkotina oli Jaakkiman Metsämiklissä. Hän oli perheen nuorin lapsi, ja hänen molemmat vanhempansa olivat tarinan tapahtuma-aikaan jo kuolleet. Eino sai ilmapommituksessa voimakkaan iskun takaraivoonsa, ja siitä alkoi hänen varsinainen selviytymistaistelunsa: taistelu, jota rauhan oloissa on vaikea ymmärtää.

Kun joku alkoi oireilla psyykkisesti haavoittumisen tai sodan kauhujen seurauksena, pyrittiin sodanaikaisessa mielisairanhoidossa todistamaan, että oireilu ei johtunut haavoittumisesta tai sodasta. Jos suvusta löytyi yksikin hieman yksinkertainen tai muuten mieleltään poikkeava, todettiin vaiva perinnölliseksi ja invalidikorvaukset evättiin. Tuolloin ei hyväksytty ajatusta, että sota voisi järkyttää normaalin miehen mieltä. Ajateltiin myös, että järkkyneeseen mielenterveyteen vetoamalla saatettiin pyrkiä välttelemään sotilaspalvelusta. Mielisairaala ei kuitenkaan pelastanut hengenvaarasta. Esimerkiksi ruoan puutteesta ja kul-kutaudeista johtuen mielisairaaloiden kuolleisuusluvut olivat sotien aikaan erittäin korkeat. Lisätietoa aiheesta voi lukea esimerkiksi Suomen Kuvalehdessä 21.11.2013 julkaistusta artikkelista ”Murtuneet miehet: Suomi vieritti sotatraumat sotilaiden omaksi syyksi” sekä Ville Kivimäen tietokirjasta ”Murtuneet miehet: Taistelu suomalaissotilaiden hermoista 1939–1945”. Einon suvusta ei löydetty mielenvikaisuutta, mutta silti lääkärinlausunnoissa

esitettiin, että oireet olivat saattaneet esiintyä jo ennen sota-aikaa. Mitään todisteita tälle väittämälle ei kuitenkaan ollut.

Einon haavoittumisen jälkeiset vaiheet perustuvat suurelta osin Kansallisarkistosta saamiini Einon henkilökohtaisiin sairauskerromuksiin, ja ne ovat siten pääosin tositapahtumiin perustuvia. Sota-ajan ja sitä edeltävän ajanjakson kerronta perustuu sukututkimukseni aikana syntyneisiin mielikuviiin ja haastatteluihin. Einon lähiomaisia lukuun ottamatta kirjan henkilöt ovat keksittyjä nimiä, joskin käyttämäni sukunimet ovat esiintyneet Jaakkimassa todellisuudessakin. Kirjan alkuosa on suurelta osin fiktiivistä, koska Einon sotilasuraan liittyvät henkilökohtaiset dokumentit ovat oudolla tavalla kadonneet. On erittäin erikoista, että Einon varusmies- ja rintama-ajan kankakortteja ei löytynyt arkistoista, vaikka kortit tehtiin sotilaille aina kahtena kappaleena. Linnoitustyön ja sairaalakierteen ajalta löytyi kankakortteja ja runsaasti muita dokumentteja, joissa viitattiin taisteluihin etulinjassa. Tämän vuoksi ilmaan jää leijumaan paljon kysymyksiä ja synkkä epäilyksen varjo. Oliko Einon rintama-ajan paperit jopa piilotettu, koska hän jaksai sitkeästi taistella vähimmäisoikeuksien ja ihmisarvoisen kohtelun puolesta? Ainakin hänen omassa hallussaan olleet henkilökohtaiset paperit oli takavarikoitu Pitkänimessä.

En katsonut tarpeelliseksi mainita joukko-osastojen tunnuksia suojajoukkotaistelujen kuvauksissa, koska sotatoimikuvauksiani ei pidä lukea historiallisena dokumenttina, vaikka ne tavoittelevatkin tapahtuma-ajan henkeä. Suojajoukkotaistelut jäivät lopulta melko lyhyeksi ajanjaksoksi. Einon viimeisimmästä joukko-osastosta 2 Rak PR.T. olisi ollut saatavilla melko tarkkoja kuvauksia, mutta kertomuksen tarkoituksena on johdattaa näillä taustakertomuksilla lukija varsinaiseen ydinkysymykseen, eli Einon kohtaloon haavoittumisen jälkeen. 2 Rak PR.T oli linnoitus ja rakennustöitä tekevä yksikkö.

Kirja on omistettu Eino Hirvin muistolle ja kaikille niille tuhansille Suomen sotureille, jotka joutuivat kärsimään sodan aikana alkeellisesta psykiatrisesta hoidosta. Vaikutelmakseni jäi, että psykiatrisella hoidolla oli sodassa myös eräänlainen rangaistuksenomainen tarkoitus niitä kohtaan, jotka eivät kyenneet enää sotatoimiin. Kirja antaa kasvot sodan kääntöpuolelle, joka taistelujen melskeessä halutaan kätkeä menestyksen suurten sankaritarinoiden alle. Toivottavasti kenenkään ei tarvitse enää koskaan kokea tällaista kohtaloa Suomessa, EI-, eikä missään muuallakaan maailmassa, -NO.

1. Seesteinen elämä Metsämiklissä järkkyy

Oli kuulas syksyinen aamu. Metsämiklin kylä heräili kukonlauluun ja uneliaimmat vasta kirkkaaseen auringonnousuun. Eino oli ollut toissailtana kylän nuorison kanssa latotansseissa, mutta eilen uni oli vienyt voiton jo varhaisessa vaiheessa iltaa aiemman valvomisen vuoksi. Hän heräsi kotijokensa raikkaaseen solinaan ja pirtin ikkunasta kurkistavaan aamunkajoon. Muutaman venyttelyliikkeen jälkeen olo oli kuin nuorella varsalla, jäntevä ja energinen. Eino oli liikkeiltään nopea, mutta luonteeltaan harkitseva ja määrätietoinen. Hän oli solakka ja hänen kasvonpiirteensä olivat kapeat ja sopusuhtaiset. Silmissä oli päättäväinen ja vakaa katse, ja häntä olisi voinut kuvata komeaksi. Einolla oli tapana vaipua syviin ajatuksiin, ja silloin hän saattoi vaikuttaa hieman syrjäänvetäytyvältä. Innostuessaan hänen puherytmiänsä oli kuitenkin karjalaiseen tapaan nopea ja moniviivahtainen. Koska hän harrasti paljon lukemista, muuttui hänen puheensa ajoittain etenkin virallisissa tilanteissa yllättäen kirjakieleksi, ja mie ja sie muuttuivat helposti minuksi ja sinuksi.

Eino oli sairastunut alkuvuodesta keuhkotautiin ja käynyt silloin aivan kuoleman porteilla. Toipuminen oli ollut hidasta ja sitä oli pidetty ihmeenäkin. Kunto oli kuitenkin pikkuhiljaa kohenunut ja muutaman viikon ajan Eino oli tuntenut olonsa jo lähes normaaliksi. Isän kuoltua kolme vuotta aiemmin oli Eino jäänyt asumaan yksin pieneen kotipirttiinsä Sulo-veljenkin muutettua leivän perässä Turkuun. Einoon äiti oli kuollut jo neljä vuotta sitten. Juho, Einoon lähes 70-vuotias parrakas ja harmaantunut eno, oli ollut Einolle kuin isä oman isän kuoleman jälkeen, ja serkut kuin sisaruksia. Heiltä Eino oli saanut tukea päästä vaikeimpien aikojen yli.

Tänään pitäisi mennä auttamaan Juho-enoa ladon katon korjauksessa. Siellä olisi tiedossa lihapataa myöhemmin päivällä,

mutta nyt kuului suolista armoton murina. Kaapista ei löytynyt kuin kuiva leivänkannikka ja hieman puolukkasurvosta. Puolukkaakaan ei ollut sokeria ja siksi aamiaisen nieleskely väänsi Einon suun muikeaan irvistykseen. Palan painikkeeksi oli ämpäriässä tuvanlämmintä vettä. Einon mielialaa kohotti ajatus toissailtaisista tansseista, sillä siellä oli ollut eräs viehättävän näköinen ja hurmaava tyttö kyläreissulla jostain kauempaa. Tytön kanssa Eino oli päässyt pyörähtelemään monta vauhdikasta polkkaa ja jenkkaa. Ujoudesta ja lumoutuneesta olotilasta johtuen kumpikaan ei huomannut kysyä edes toisen nimeä, ja se unohdus jäyti nyt nuoren miehen mielestä. Seuraavalla kerralla virhe ei toistuisi, vakuutteli Eino itselleen.

Nyt Eino kuitenkin suuntasi Tikan talolle työn merkeissä. Tikan talo oli vain vajaan puolen kilometrin päässä Einon kotitalosta. Talojen välissä aukenivat laajat peltoaukeat, joita reunustivat mutkittelevat Kummun- ja Nivanjoet. Talo oli Einolle kuin toinen koti, ja hän oli siitä suorastaan ylpeä. Einon oma koti oli pieni mökki verrattuna Tikan taloon. Einoa harmitti valtavasti, kun Juho oli menettänyt valtaosan maistaan pakkohuutokaupassa muutamia vuosia aiemmin. Talo oli jäänyt toistaiseksi Juholle, vaikka velkojat olivat sitäkin hamunneet.

Kattotyömaalle oli saapunut päämestariksi Antti Kiukkonen, joka tunsikin kaikki rakentamisen salat. Antti oli noin 50-vuotias pieni ja jäntevä mies. Ikänsä ja kokemuksensa puolesta hän oli kylän paras päällyismies rakennustyömaille. Päreet oli höylätty valmiiksi ja ne tuoksuivat raikkaalle pihkalle. Eino toimi tässä urakassa niputtajana ja sitoi päreitä sopiviksi paketeiksi katolle hinnattavaksi. Rakennustyö lähti sujuvasti käyntiin, kun paikalla oli asiantuntijan lisäksi myös muita riuskoja kylänmiehiä. Tavallisesti tämän kaltaisissa talkoissa oli hilpeä tunnelma ja hurtti huumori sävytti ilmapiiriä, mutta nyt oli toisin. Metsämikliin oli kantautu-

nut tieto Saksan sotatoimista. Naapurissa olevaa Neuvostoliittoa pelättiin jo toden teolla, sillä Suomelta oli vaadittu alueluovutuksia. Epäselvää oli, tyytyisikö naapuri niihin vai ottaisiko se lopulta koko maan haltuunsa. Lounaspöydässä kuunneltiin vakavana uutisia Juho-enon uutukaisesta radiosta. Juho oli aiemmista Venäjän vallan ajoista johtuen melkoisen neuvostovastainen. Sama ajattelu- ja puhetapa oli tarttunut myös Juhon poikiin.

– Kyllä se ryssä-piru vielä sieltä tulee. Sanokaa miun sanoneen, tuhahti Juho puoliksi omaan partaansa suljettuaan radion.

Lihakeitto oli maukasta. Jostain syystä se ei vain tällä kertaa maistunut nälkäiselle Einollekaan. Mielessä alkoi pyöriä karkea ajatus, että hän joutuisi pian sotaan ja tappamaan ihmisiä. Tappaminen oli kamalinta mitä Eino osasi kuvitella. Armeijan sijaan hän olisi suorittanut aseettoman palveluksen, jos sellainen olisi ollut järkevällä tavalla mahdollista. Eino oli köyhistä oloista ja siksi opinnot olivat jääneet vähiin. Hänellä oli kuitenkin kunnianhimoinen salainen haave lukea lääkäriksi. Hän oli aloittanut kirjeopiskeluna keskikoulun ja olikin edennyt hyvään tahtiin. Tähän unelmaan ja ajatusmalliin ei mitenkään sopinut ajatus raa'asta tappamisesta. Toisilla pojilla sen sijaan oli kovin ylimielisiä ajatuksia sodan suhteen.

– A nyt ryssä erehtyy, jos tänne yrittää väkisellä rynnätä. Myö kun velpojan kanssa laitetaan hulinaks, niin ryssä katuu omaa syntymäänsäkii, räväytti Tikan Eero ja höräytti makeat naurut päälle. Yleensä Eeron jutut saivat Einon hilpeälle tuulelle. Tällä kertaa hän tunsu olonsa kiusaantuneeksi, mutta kehitteli myötätunnosta lähinnä irvistystä muistuttavan virneen.

– Eino kun on noita numero- ja lukumiehiä nii hää saapi laatia sotasuunnitelmat ja -taktiikan, jatkoi Eero maalailuaan. Tässä vaiheessa Eino aikoi jo älähtää jotain, mutta tokaisuun liittynyt lievä viittaus järkimiehestä, vaikkakin hieman kiusoittleva, sai

hänet nielaisemaan sanansa. Einon nokkela äly oli huomattu, mutta lukuintoa ei näillä seuduilla vielä osattu arvostaa. Työnteko oli tärkeintä, ja ajatus siitä, että joku pienen töllin poika voisi valmistua lääkäriksi, maisteriksi tai insinööriksi tuntui mahdottomalta. Opiskeluun ei löytynyt varoja eikä kannustusta muille kuin pappien tai isompien talojen jälkeläisille.

– Kyl meil poijjat huonosti käy, jos ryssä tänne ryntää. Vähän aikaa laitetaan kampoihin, mutta ilman ulkopuolista apua ollaan kusessa, kiteytti Eino.

– No otetaan sit Sakemanni apuun. Siellä riittää ammuksia ja kalustoo, jatkoi Eero.

Eino vaikenä, sillä hän oli kuullut joitakin aivan uskomattomia juttuja Saksan SS-joukoista ja rotuopeista. Näiden tietojen perusteella oli hänen mielestään melkoisen vaikea päättää, halusiko mieluummin suden vai karhun kyytiin. Tästä ei kannattanut jatkaa, koska jutulle ei olisi tullut loppua, eikä Einon saamia tietoja saksalaisten raakalaistouhuista olisi kukaan uskonut.

Ruokailun päälle otettiin pienet nokkaunet. Miehet levittäytyivät tuvan penkeille laittaen lätsänsä tai reppunsa tyynyksi. Pian tasainen kuorsauksen jyrinä ja pihinä täyttivät Tikan pirtin.

– Eihän se katto tällä tavalla valmistu! karjaisi Kiukkosen Antti pojat hereille. Eino oli ollut täydessä unessa ja nähnyt jo unta-kin latotanssien neidosta. Nyt hän haroi hiuksiaan hämillään ja ihmetteli hetken aikaa, että missäs hän oikein onkaan. Siinä vaiheessa Antti nauraa hekotteli jo täysillä, kun hän näki miten oli lyhyellä komennolla saanut liikettä nuoriin niveliin. Antin her-syvä nauru tarttui muihinkin, ja sodanuhka oli ainakin hetkeksi hälvennyt miesten mielistä.

Päreiden naulaus jatkui rytmikkäänä, ja nyt alkoi lentää jo hurtti huumorikin.

– Tiitättekö poijjaat, että maailman nopein muurari on nainen,

kailotti työmaalle poikennut muurari-Matti vasaranpaukuttajille. Paukutus vaimeni ja joku tokaisi:

– Eikös se olekaan ite Matti?

– Nainen kun ottaa kaksi kiveä kätteen niin kohta on jo piippu pystyssä, hirnui Matti vanhaa vitsiään.

– Mikäs se on Matti punainen, märkä ja haisee kalalle, sivalsi Eero takaisin.

– Älä, älä ala poika miulle viisastelee, killuit vielä isäs jalkoväleis, kun mie pistelin tiiltä toisen päälle, tuhahti Matti.

– Se on tuo Siesmajärven rantakaislikossa lahoava punamullalla maalattu Matin kalastusruuhi. Nyt koko talkooväki nauroi hekottaen ja sivusta seuranneet naiset pidättyvästi tirskuen käsi suun edessä. Matti pyörähti kiukusta puhkuen ympäri ja otti suunnan kotia kohti. Pienen vitsailun merkeissä työ eteni vauhdikkaasti, ja katto oli illan koittaessa jo valmis.

Lopuksi olivat tietysti vielä talkoojuhlat. Juhlissa oli myös paikallisen kaljamestarin panemaa kotikaljaa, joka oli kuitenkin normaalia tuhdimpaa. Vahvuuden huomasi myös Eino, kun oli siemaillut kuplivaa juomaa illallisen päälle pari tuoppia. Tuli sellainen mukavan hilpeä ja kevyt olo.

– Eikä me olla veljeksiä vaikka me ollaan kahden, hoilotti jo Jaska, toinen Tikan veljeksistä, ja piteli Einoa kiinni hartioista.

– Muistatkos Eino, kun mie meinasin pienenä poikana hukkaa tuossa myllypadolla ja sie kiskoit miut niskasta kuiville? Yritit antaa tekohengitystäkin, mutta silloin mie virkosin ja karjaisin että vaikka serkkuja ollaan, niin ei sentäs niin läheisiä, että pus-
sailemaan aletaan!

Einolle oli kai silloin ensimmäisen kerran valjennut ajatus, että hän haluaa auttaa ja parantaa ihmisiä. Hilpeässä nousuhumalassa hän ei kuitenkaan pahastunut Jaskan vitsailusta, vaan hihitteli mukana ja lisäsi juttuun löylyä.

– Nii, ja kun siun henkikin haisi niin kuin olisit samalla nielly kuolleen vesirotan!

Kaljaa ei kuitenkaan ollut niin paljoa, että kukaan olisi aivan umpikänniin tullut. Illan hämärtyessä hiipi kukin omiin pehkuihinsa. Juho oli sujauttanut Einolle lähtiessä mukaan vielä pari kannikkaa ruisleipää ja pienen pytyn suolamuikkuja. Työpäivä oli ollut siinä määrin uuvuttava, ettei Einon tarvinnut kauaa pyöriä sängyssään, kun uni vei voiton.

Jysk, jysk, jysk, kului ovelta kova koputus tai paremminkin takominen. Eino singahti ylös kuin sähköiskun saaneena. Pimeään tupaan astui virkapukuinen mies karbidilapulla valaisten. Einon mielessä välähtivät salamana kaikki edellisi viikkojen vaiheet, mutta mitään niin vakavaa ei tullut mieleen että poliisia olisi tarvittu.

– Kröhöm, huomenta! Anteeksi, kun näin tulen kovalla töminällä, avasi virkamies suunsa.

Eino oli silmät ympyräisenä akkaherätyksen jäljiltä ja vastasi kerran nielaistuaan:

– Hu... huomenta.

– Minulla on palvelukseenastumismääräys ylimääräisin kertausharjoituksiin. Oletteko te Eino Hirvi?

– Kyyllä... minä olen, kähisi Eino hämillään.

– Tänään teidän pitää mennä Lahdenpohjaan kokoontumispaikalle. Ei tässä nyt vielä mitään kiirettä ole. Hyvin ehditte kerätä riittävät varusteet ja paikan päällä saatte lisää.

Eino tuijotti kauhistuneena paperia. Saatuaan suunsa uudestaan auki hän sopersi hädissään:

– Onko nyt sota alkanut? Ei kai tässä nyt ihmisiä aleta tappaamaan? Menivätkö ne neuvottelut aivan mönkään?

– E-hei, hymähti mies, – ylimääräiset kertausharjoitukset nämä vain ovat.

– Ei tästä tämän kummempaa liene tulossa, lohdutteli viestin-

tuoja huomattuaan Einon kauhunsekaisen ilmeen. Eino tunsu olonsa hieman helpottuneeksi, mutta paha aavistus jäi silti kaivelemaan alitajuntaan. Ennen kuin Eino ehti sen enempiä kysellä, oli virkamies jo käännähtänyt ympäri, heilauttanut ovenpielessä kättään ja poistunut toiseen taloon. Jaettavaa hänellä riitti ympäri Metsämikliä. Kello oli vasta viisi aamulla ja aikaa olisi ollut vielä jatkaa uniakin, mutta sellainen vaihtoehto ei edes käynyt Einon mielessä.

– Sota tästä tulee, ei mahda mitään, tuskaili hän puoliääneen itseksensä.

Eino oli tarkkaan seurannut maailmantilannetta ja aavisteli pahinta mahdollista. Sodan merkit olivat olleet jo pitkään ilmassa. Hieman huojentava ajatus oli kuitenkin se, että sama kutsu menisi varmaan kaikille tutuille kylän nuorille miehille, eikä harjoituksissa tarvitsisi olla yksin. Tikan pojat ainakin olivat tuttua sakkia, ja Eino voisi lyöttäytyä heidän mukaansa. Eero varmaan hioi jo puukkoaan ja olisi pian valmis ottamaan vihollisen vastaan, mutta Einoa ei tämän innokkuus oikein säväyttänyt. Sydämensä pohjasta hän toivoi, että tämä jäisi vain harjoitukseksi, mutta samalla hän aavisti toiveensa mahdottomaksi.

Jotain pitäisi kuitenkin haukata aamupalaksi, vaikka juuri nyt ei nälästä ollut merkkiäkään. Eino kaivoi Juho-enon talkoissa antaman leivän ja suolamuikkupurkin esille. Einon puukko oli niin tylsä, että leipäkin leikkautui vain vaivoin, eikä tästä nysäpuukosta ainakaan olisi hyökkääjää vastaan mitään apua. Leikattuaan leivästä ison aloituspalan, jaakkimalaisesti sanottuna ”kasokannikan”, napsi hän muikkupurkista tönkkösuolattuja muikkuja leipäpalan päälle. Oli eno laittanut mukaan vielä maitopullonkin, ja siitä hän siemaili lopuksi reippaita hörppyjä. Porstuassa oli yöllä jo niin kylmä, että maito oli pysynyt raikkaana. Normaalisti Eino olisi aamupalan jälkeen röyhtäillyt ja venytellyt tyytyväisenä, mutta nyt oli toisin.

2. Sodan uhka lähenee

Ilma oli aamulla pahaenteisen ankea ja sateinen. Tuuli ulvoi nurkissa, sai pirtin viilenemään ja olon tuntumaan entistä kolkkomalta. Eino mietti laittaisiko vielä tulen leivinuuniin, mutta tyytyi lopulta hellan lämmitykseen. Olisihan se ollut kaikin puolin turhaakin, kun ei ollut tietoa milloin palataan vai palataanko ollenkaan. Ajatukset vilisivät Einoon päässä sekavina. Valmiiksi jauhettuja kahvipapuja oli jäänyt purkkiin pahan päivän varalle yhden pannullisen verran, ja pian kahvi kuohuikin jo pannussa luoden tuoksullaan hieman piristävää häivähdystä ankeaan aamuun. Siemaistuaan pari kupillista Eino keräsi reppuunsa vähäisiä vaatekertojaan ja muita tarvikkeita, joita hän yleensä otti mukaansa pitkille matkoille.

Aamu ei ollut vielä kunnolla valjennut, kun hän painoi tuvan narisevan oven kiinni raskain mielin. Hän laittoi vielä yleisen tavan mukaisesti pönkän ovelle merkiksi siitä, että ketään ei ollut kotona. Lukkoa ei mökissä ollut lainkaan. Einoon mielessä vilahti kaamea ajatus siitä, sulkisiko hän kotiovensa nyt viimeistä kertaa. Kotitalo oli hänelle rakas, vaikka talon omistikin nyt Juho-eno, joka oli ostanut paikan perikunnalta isä-Juhon kuoltua. Eino oli jäänyt asumaan kotitaloonsa syytingillä, mutta hänellä ei kuitenkaan ollut aikomusta jäädä siihen lopuksi ikää, vaan unelmat olivat paljon korkeammalla. Ehkä hän avaisi vielä joskus praktiikan Viipurissa valmistuttuaan lääkäriksi. Nyt oli kuitenkin unelmien tielle kohonnut toivottoman tuntuisia uhkakuvia. Vielä viimeinen vilkaisu kotiovelle päin ja sitten Eino suuntasi kohti Tikan taloa, jossa näytti tuvan Tilley-lamppu jo palavan.

Tikan taloon oli kerääntynyt jo melkein koko suku. Jaakko hihkaisi heti oven auetessa:

– Mie jo aattelin että makaskos se Eino pommiin, kun ei vielä

viijeltä tiällä näkyny. Nyt meitä onkin jo sen verran hurja joukko kasassa, että ryssän on turha yrittää Metsämikliin rynnäkköä.

– Eihän tässä ole vielä kyse sodasta vaan kertausharjoituksista, loiventeli Eino heti perään.

– Niin, niin, mutta tällä harjoituksella me näytetään Iivanalle, että turha tänne on yrittää, jatkoi Eero.

Tuvassa oli myös muita serkkuja. Kannisen Elina, äidin sis-kon tytär, oli ollut Einolle erittäin läheinen ystävä jo lapsuus-vuosista lähtien. Elina oli hoikka Einon ikäinen nainen. Hänellä oli pitkät lainehtivat vaaleat hiukset kuin Suomi-neidolla konsa-naan. Kasvonpiirteiltään Eino ja Elina muistuttivat toisiaan, sillä molemmilla oli kapeat kasvot ja siro nenä. Elinalla oli kylläkin hymy herkemmässä kuin Einolla. Yhdessä he olivat leikkineet monet leikit, ja Elinan kanssa he olivat kehitelleet myös omat tu-levaisuuden haaveensa. Elina se oli yllyttänyt Einon aloittamaan kirjeopinnot. Elinan kotona oli myös viulu, jota Eino opetteli Elinan isän opastuksella soittamaan. Einon vanhemmat veljet Toivo ja Hugo olivat musikaalisia, ja niin Einossakin heräsi har-joitusten myötä pieni muusikon kipinä, vaikka omaan viuluun hänellä ei ollutkaan varaa.

Eino hakeutui Elinan viereen, ja he alkoivat heti jutella uudesta tilanteesta. Elina tunsikin Einon sisimmät ajatukset ja aavisti, miten ajatus sodasta saattoi raastaa miehen sisintä. Niinpä hän koetti valita mahdollisimman lohduttavia ilmaisuja keventääkseen Ei-non mieltä:

– Kuule Eino, ei siun kannata ajatella liian pitkälle tätä selk-kausta. Kyllä meidän valtiomiehet saavat neuvoteltua niin, ettei tästä mitään sotaa tule. Harmittaa tietysti, kun nyt opiskelu kes-keytyy, mutta eiköhän koko sotku ole ohi jo viimeistään jouluun mennessä.

– Nii-i, henkäisi Eino syvään ja jatkoi, – turhaa sitä etukätteen

Eino Hirvi oli älykäs jaakkimalainen nuorimies, jonka unelmana oli köyhistä oloista huolimatta opiskella lääkäriksi. Talvisota muutti niin Einon kuin monen muunkin nuorukaisen unelmat. Suojajoukkotaistelut talvisodan alussa muodostuivat Einolle tulikasteeksi. Rauhan aikana eläneelle silmittömän ja salamannopean väkivallan puhkeaminen oli järkyttävä kokemus.

Alkukoettelemuksesta Eino selvisi vielä kunnialla. Myöhemmin hän jäi pommituksen jalkoihin ja loukkasi päänsä vakavasti. Tästä alkoi yhden miehen selviytymistaistelu, joka oli ajoittain toivotonta sodan runtelemassa Suomessa. Saman kohtalon koki moni muukin, joka loukkasi sodassa päänsä tai jonka psyyke järkkäyi traumaattisten tapahtumien seurauksena.

Haavoittumisen jälkeen Eino joutui uskomattomaan tahdonvastaiseen mielisairaalakierteeseen. Kannustavien ystävien ja sukulaisten avulla hän jaksoi ponnistella vastoinikäymisistä huolimatta eteenpäin. Ystäväpiiriin kuului myös huoleton ja veijariluontoinen karjalaispoika Unto, jonka kanssa koetut riehakkaat ja värikkäät seikkailut johtivat moniin lisäkommelluksiin.

Kun Eino pakeni Pitkäniemen mielisairaalaista Lappeenrantaan ja pääsi sahalle töihin, hän tapasi sattumalta Tyyne Hakulisen. Eino oli tavannut Tyynen jo kerran aiemmin Jaakkimassa, ja ihastunut tähän ensisilmäyksellä. Sota kuitenkin erotti nuoret pitkäksi aikaa toisistaan. Jälleennäkeminen käänsi Einon elämän suunnan, ja Eino ja Tyyne alkoivat suunnitella yhteistä tulevaisuutta ja perheen perustamista. Eino aiemmat mielisairaalahajaksot vaikeuttivat kuitenkin parin suunnitelmia karmealla tavalla.

BoD

9 789523 394056